

ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH

Członek Zarządu
Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

DSE4-K0998-056-249-1/21
URZĄD DO SPRAW KOMBATANTÓW
I OSÓB REPRESJONOWANYCH
2021-08-09
ZAŁ. 4
PRZYJĘTO
Numer 31018/22

Sekretariat Warszawa
Departamentu Współpracy
ze Stowarzyszeniami i Ewidencji
2021-08-10
Otrzymano

2 sierpnia 2021 r.

Pan
Jan Józef Kasprzyk
Szef Urzędu do Spraw Kombatantów
i Osób Represjonowanych

Szanowny Panie Ministrze

Dotyczy: odpowiedzi Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 7 czerwca 2021 r. na wystąpienie Pana Ministra w sprawie realizacji przez Zakład przepisów ustawy z dnia 30 marca 2021 r. o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz niektórych innych ustaw¹

Szanowny Panie Ministrze,

Zakład Ubezpieczeń Społecznych otrzymał do wiadomości pismo z 22 lipca 2021 r., skierowane do Pana Ministra, zawierające zarzuty dotyczące pisma Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 7 czerwca 2021 r. znak: 992700/610/15/2021-SEG stanowiącego odpowiedź na wystąpienie Pana Ministra z 12 maja br., znak: DSE4-K0998-056-249-1/21 w sprawie realizacji przez Zakład przepisów ustawy z dnia 30 marca 2021 r. o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz niektórych innych ustaw. **W związku z tą sprawą przedstawiam poniżej następujące wyjaśnienia.**

Przeprowadzona analiza udzielonej odpowiedzi nie potwierdza zarzutów postawionych przez Autora pisma.

Pierwszy zarzut dotyczył stwierdzenia zawartego w ww. piśmie w części dotyczącej ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego:

„Oznacza to, że przy ustalaniu kapitału początkowego po raz pierwszy, do obliczenia podstawy jego wymiaru, za rok kalendarzowy, w którym przynajmniej za część roku ubezpieczony posiada okresy wymienione wyżej, zostanie przyjęta kwota przeciętnego

¹ Dz. U. Poz. 794, dalej ustawa zmieniająca

wynagrodzenia, o ile będzie to korzystniejsze od ustalenia podstawy wymiaru na zasadach dotyczących ogółu ubezpieczonych.”

Pragnę zauważyć, że powyższy akapit nie zawiera stwierdzenia, że za cały rok kalendarzowy będzie przyjęta kwota przeciętnego wynagrodzenia, jeżeli za część roku ubezpieczony posiada okresy wymienione wyżej, czyli okresy:

- 1) osadzenia w więzieniach lub innych miejscach odosobnienia na terytorium Polski na mocy skazania albo bez wyroku po dniu 31 grudnia 1955 r. za działalność polityczną (art. 6 ust. 1 pkt 8 ustawy emerytalnej²),
- 2) świadczenia pracy po 1956 r. na rzecz organizacji politycznych i związków zawodowych (art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy emerytalnej), nielegalnych w rozumieniu przepisów obowiązujących do kwietnia 1989 r.,
- 3) niewykonywania pracy przed dniem 31 lipca 1990 r. na skutek represji politycznych (art. 6 ust. 2 pkt 6a ustawy emerytalnej),
- 4) pozbawienia możliwości wykonywania swojego zawodu przed dniem 31 lipca 1990 r. na skutek represji politycznych za działania na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce (art. 6 ust. 2 pkt 6b ustawy emerytalnej),
- 5) internowania na podstawie art. 42 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym (art. 6 ust. 2 pkt 8 ustawy emerytalnej)

Za cały rok kalendarzowy zostanie przyjęta kwota przeciętnego wynagrodzenia, jeżeli zajdzie sytuacja omówiona w przykładzie zamieszczonym w powyższym piśmie bezpośrednio po przywołanym fragmencie pisma:

„Jeśli więc – przykładowo – ubezpieczony od 1 stycznia do 31 grudnia 1982 r. nie wykonywał pracy na skutek represji politycznych, to za ten rok, do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego zostanie przyjęte przeciętne wynagrodzenie, a więc wskaźnik wysokości wynagrodzenia za ten rok wyniesie 100%.”

Za lata kalendarzowe, w których tylko przez część roku kalendarzowego ubezpieczony nie wykonywał pracy wskutek represji politycznych, a za część roku kalendarzowego otrzymywał wynagrodzenie – przyjęcie do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego przeciętnego wynagrodzenia dotyczy okresu nie wykonywania pracy wskutek represji politycznych.

² ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 291, z późn. zm.)

Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie naruszy zatem zasady proporcjonalności wynikającej z art. 11 ust. 2 ustawy zmieniającej, o czym informował Pana Ministra w ostatnim akapicie pierwszej części pisma:

„Zakład przeliczy podstawę wymiaru kapitału początkowego z uwzględnieniem przeciętnego wynagrodzenia za wymienione wyżej okresy, o ile będzie to korzystniejsze dla zainteresowanego.

Wielość stanów faktycznych, jakie mogą tu wystąpić i konieczność indywidualnego rozpatrzenia każdej sprawy, nie pozwala na ich bardziej szczegółowe przedstawienie w niniejszym piśmie.”

Drugi zarzut postawiony przez Autora dotyczył stwierdzenia zawartego w części ww. pisma - doliczanie okresu pozbawienia możliwości wykonywania swojego zawodu przed dniem 31 lipca 1990 r. na skutek represji politycznych za działania na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce:

„Ustosunkowując się wprost do pytania zawartego w drugiej części wystąpienia Pana Ministra wyjaśniam, że okres ten jest okresem składkowym. Tym samym więc, jako okres składkowy uwzględniany jest w wysokości po 1,3% podstawy wymiaru za każdy rok tego okresu, z uwzględnieniem pełnych miesięcy. Uwzględnia się go zarówno przy ustalaniu kapitału początkowego, jak i przy ustalaniu prawa i wysokości świadczeń emerytalno – rentowych.

W przypadku osób, które już mają ustalone prawo do ww. świadczeń, doliczenie tego okresu jest możliwe wyłącznie na wniosek świadczeniobiorcy.

Należy wskazać, że jeżeli okres ten pokrywa się z uwzględnionym już innym okresem składkowym, np. okresem wykonywania pracy w innym zawodzie, uwzględnienie tego okresu nie zmieni wysokości świadczenia.”

Zarówno pytanie Pana Ministra jak i odpowiedź Zakładu dotyczyła możliwości uwzględniania okresu pozbawienia możliwości wykonywania swojego zawodu przed dniem 31 lipca 1990 r. na skutek represji politycznych za działania na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce jako okresu składkowego. Doliczenie to zwiększa wymiar uwzględnionych okresów składkowych, czyli ma wpływ na wysokość świadczenia uzależnioną od długości okresu składkowego. W tym znaczeniu - jeżeli ww. okres pokrywa się z uwzględnionym innym okresem składkowym, jego doliczenie nie zmieni wysokości emerytury.

Odpowiedź Zakładu w tym zakresie nie odnosiła się do zmiany wysokości świadczenia wskutek przeliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego, uzależnionej od uzyskanych lub przyjętych zarobków.

Zarzut Autora dotyczył sytuacji, gdy osoba pozbawiona możliwości wykonywania swojego zawodu przed dniem 31 lipca 1990 r. na skutek represji politycznych za działania na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce, nie mogła wykonywać dotychczasowego zawodu, zatrudniła się w innym zawodzie poniżej swych kwalifikacji i otrzymywała za swoją pracę znacznie niższe wynagrodzenie. Osoba ta, jeśli wskaże ww. okres w celu doliczenia do stażu pracy (uwzględnionego wymiaru okresów składkowych), nie uzyska wydłużenia tego stażu, natomiast, jeżeli wskaże ten okres w celu powtórnego ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego - w roku lub w latach kalendarzowych, w których ten okres przypada - podstawa wymiaru kapitału początkowego będzie mogła być przeliczona, z uwzględnieniem przeciętnego wynagrodzenia za wymieniony wyżej okres, o ile będzie to korzystniejsze dla zainteresowanej.

Pismo Prezes Zakładu skierowane do Pana Ministra zawiera ogólne informacje i w żadnym wypadku nie stanowi podstawy działania dla oddziałów ZUS, które otrzymały szczegółowe wytyczne dotyczące realizacji ustawy zmieniającej.

Mam nadzieję, że udzielone wyjaśnienia rozwieją wątpliwości Autora wystąpienia, Jednocześnie pragnę zapewnić Pana Ministra, że realizacja przepisów ustawy z dnia 30 marca 2021r. o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz niektórych innych ustaw jest przez Zakład monitorowana i w przypadku otrzymania informacji dotyczących konkretnych zarzutów wdrażane jest na bieżąco postępowanie wyjaśniające.

Zał. 1

Z wyrazami szacunku

CZŁONEK ZARZĄDU

D. Bieniasz
Dorota Bieniasz